

Het moderne kind ziet de wereld vanuit de bakfiets

Mirjam Hommes
cultuurhistorica

Vroeger, heel vroeger, ging opvoeden en verzorgen vanzelf. In het grotere gezin, met buren en familie op loopafstand, bemoeide iedereen zich met alles en konden kinderen met vragen en problemen overal terecht. Er was altijd wel een oudere die wist te sussen, te troosten of te inspireren. Door allerlei oorzaken verdunde dit sociale netwerk. De meeste kinderen worden nu opgevoed binnen een uitsluitend op elkaar aangewezen kerngezin van 1,5 kind en vaak zelfs maar één ouder, die overal alleen voor staat.

Als logisch gevolg is de achterwacht verplaatst naar de geprofessionaliseerde Jeugdzorg van de overheid. Niet alleen via baby- of kleuterbureaus, maar ook met centra voor jeugd en gezin en een aparte minister. De tijdschriftenbranche sprong in de nieuwe opvoedingsmarkt, de commercie startte kledinglijnen voor peuters, naast wagentjes, autozitjes en wat al niet. Er moesten op elk terrein verantwoorde keuzes worden gemaakt, die op hun beurt tot hoge verwachtingen leidden.

Kinderen zijn synoniem geworden met problemen, signaleerde ook de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) en de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ) in een vorige week verschenen rapport. Was er vroeger altijd wel één kind in de familie dat ergens in uitblonk, nu moet 1,5 kind alles waarmaken. Met op de achtergrond de overheid als toezienend voogd, klaar om in te grijpen of het kind uit huis te plaatsen als er iets mis gaat.

In het één op één-model is bescherming en (als tegenhanger) de idee van kwetsbaarheid extreem opgedreven, waar het kind beslist niet bij

gebaat is. Socialisatie vindt alleen nog via crèche en school plaats, de rest van de buitenwereld ziet het moderne kind vanuit de auto of bakfiets, op weg naar 'iets leuks'.

In die verkrampde situatie gaat er inderdaad vaak wat mis: een kind vlucht weg, wordt verwend of juist mishandeld, buren bemoeien zich er niet mee – de zorg is immers uitbesteed en je getuigt liever niet tegen je buren.

Eén op de zeven kinderen heeft in tussen al in meer of mindere mate met Jeugdzorg te maken en de wachtlijst voor uithuisplaatsing is lang: jonge kinderen naar pleegezinnen, oudere zelfs tijdelijk naar de jeugdgevangenis, alles is blijkbaar beter dan thuis. En alles in het belang van het kind, zegt de minister. Maar de overheid kan niet alles reguleren. En goedbedoeld ingrijpen kan soms neerkomen op betutteling.

Er zijn weer informele opvoednetwerken nodig. In deze moderne samenleving zijn dat misschien juist de gezinnen die de schok van een echtscheiding achter de rug hebben. De *extended families* en de *patchworkgezinnen*, met hun vele ooms en tantes, oma's, opa's, half- en stiefzussen/broers. Ze vormen een keur van buitenstaanders die oude relaties met frisse blik kunnen bezien en commentariëren, zoals dat vroeger spontaan in de buurt gebeurde.

De nieuwe samenleving van relativerende relaties zal losser en afstandelijker zijn dan de knusse één op één relatie (die vaak ook iets beklemmends heeft). Het is de moeite waard een poging te wagen om oude verbanden in een nieuw jasje te gieten. Een ruime jas die niet verstikt maar wel koestert, met overal een luisterend oor of een inspirerend voorbeeld en ruimte om af en toe niets te hoeven. In een kring van stief, heel en half. Bijna net zoals vroeger.